

IN MEMORIAM Antoon Gielen

*Neerkant, 22-08-1938 - † Katlarat (Indonesië), 27-05-2004

Preek gehouden in de parochiekerk van Neerkant, 5 juni 2004

Het is de uitdrukkelijke wens van de familie van Pater Anton Gielen, die ik kortweg Ton of Anton zal noemen, dat deze viering allereerst een dankdienst zal zijn. Ton's overlijden heeft iedereen overvallen omdat het voor iedereen volkomen onverwacht was. Ton heeft altijd een heel hartelijke band onderhouden met medebroeders en vrienden, maar speciaal Ton en zijn familie lagen elkaar nauw aan het hart. En als dan zo'n dierbaar iemand van je wordt weggenomen dan is het alsof er een stuk van je hart wordt weggenomen. Een diepe droefheid om een groot verlies. Toch is het juist de familie die ons allen uitnodigt om Ton te gedenken, niet zozeer in droefheid, maar in dankbaarheid. In dankbare herinnering, staat er op het bidprentje.

De mensen in de Molukken zijn ons hierin reeds voorgegaan. Vandaag (5 juni) precies een week geleden is Ton begraven op het kerkhof van de MSC paters en broeders in Langgur, Klein Kei, Zuid-Oost Molukken. Ik lees u een verslagje voor van een ooggetuige: "De begrafenis had plaats op zaterdagmorgen (29 mei), om 10 uur in Langgur. Hulpbisschop Mgr Tethool leidde de Eucharistieviering waarbij naar schatting een 4 tot 5 duizend mensen aanwezig waren, van vele dorpen op Klein Kei en Groot Kei samengestroomd. Pater Albert Jamlean msc, de overste hield de preek. Een begrafenis is hier zeer verschillend van een begrafenis in Nederland: iedereen is "de begrafenis onderneming". De kist wordt met vereende krachten getimmerd, anderen delven het graf, kinderen gaan op zoek naar bloemen, dames zijn druk in de weer om alle gasten te voorzien van een glas thee en een stuk koek. Vanaf het moment dat het stoffelijk overschot (in de voorlopige kerk van Langgur) werd opgebaard, vrijdag om 2 uur, was er een onafgebroken stoet mensen die afscheid kwam nemen. Na de Eucharistieviering werd de kist een eindweegs door Langgur gedragen, voorafgegaan door de drumband van het Seminarie. Het was een feestelijke optocht met muziek, zang en gebed, en met veel bloemen en wuifende palmtakken. Na het dorp Langgur rondgetrokken te zijn, kwam men aan op de plaats van de begrafenis en wel in de "Taman Ziarah", de Bedevaartstuin. De begrafenis werd geleid door Pater Andy Rahawarin msc, vertegenwoordiger van de bisschop op Groot Kei, het eiland van Anton's laatste parochie. Anton is begraven naast het grote graf van Mgr Aerts en de andere missionarissen die tijdens de laatste wereldoorlog door de Japanners zijn vermoord. Men vond dat Anton bij de helden hoort." (uit een brief van Kees Bohm msc, Ambon zaterdag 29 mei 2004).

Men vond dat Anton bij de helden hoort. De familie heeft mij gevraagd van deze preek geen heiligverklaring te maken. Ze kennen Ton maar al te goed en het was een echte Gielen, zeggen ze. Maar ook met beperktheden, tekortkomingen en eigen-aardigheden kun je toch nog een held zijn. En dat was Ton, een van God's vele helden.

Zoals een van zijn medebroeders schreef, Anton benadrukte altijd 's mensen relatie met de Heer. Als priester zag hij het als zijn voornaamste taak zijn mensen tot een ontmoeting met de Heer te brengen. En dat deed hij door de barmhartigheid van de Heer aan de mensen te tonen op een krachtige manier. Met deze gedachten als achtergrond begrijpen wij beter sommige trekken van Anton's wijze van leven en werken. Hij was altijd temidden van zijn mensen. Zelden kwam hij op de hoofdstatie om wat tot rust te komen. Met de geldelijk steun die hij regelmatig uit Nederland kreeg, bouwde hij heel wat eenvoudige doch stevige en ruime pastorieën in de dorpen. In zijn laatste brief aan zijn familie blijkt dat ook in zijn laatste parochie, bestaande uit vele kampongs, nog 10 pastorieën aan het rehabiliteren en verfraaien was.

De deur van zijn pastorie stond meestal uitnodigend open. Er was dan ook bijna altijd volk in huis: volwassenen, jongelui en kinderen. De wanden plakte hij vol met allerlei plaatwerk uit tijdschriften, bij wijze van visuele catechismus.

Hij legde zichzelf een streng program op dat hij consequent uitvoerde. Bij aankomst in een dorp werd de klok geluid, zodat iedereen wist dat de pastor er was. Dan kwam de parochieraad zich melden en verslag uitbrengen over gebeurtenissen of problemen in de betreffende kampong. Hij zocht ook zo spoedig mogelijk zieken op. De eerste jaren oefende hij een drukke medische praktijk uit — inclusief injecties. (Toen echter ooit bij hem in Katlarat door zuster Elgia een kies getrokken moest worden en hij een verdovingsinjectie kreeg, viel hij flauw!).

Hij was bijzonder ijverig in het voorbereiden van zijn parochianen voor belangrijke gebeurtenissen als huwelijk, doop van een kind, eerste communie en vormsel. Vooral de huwelijksvoorlichting bracht de kandidaten soms tot wanhoop: zo intensief deed geen enkele pastor dit. Ik kan me herinneren hoe ik eens een paar dagen met pastor Anton meetrok van kampong naar kampong in Tanimbar en hoe we altijd vergezeld werden door een aantal jonge stellen, die zo snel mogelijk het vereiste aantal huwelijks catechisaties wilden volgen om te mogen trouwen en daarom met pastor Anton meetrokken van dorp tot dorp). Ton werd in zijn pastoraal werk geholpen door een formidabel geheugen voor namen. Hele families en genealogieën had hij paraat in zijn hoofd. Na een jaar kende hij de meesten van zijn doorgaans 5000 tot 10.000 parochianen bij naam en toenaam. Hij had ook aanleg voor talen. Hij was goed thuis in de Keiese en Tanimbarese talen. Bijzonder uitgebreid was zijn kennis van de plaatstelijke gewoonten en gebruiken (de adat).

Hoe reageerden de mensen op de persoon en de werkwijze van pastor Anton? Sommigen vonden hem autoritair en ook zijn familie en vrienden zullen dat niet ontkennen. Van de andere kant waren de meeste mensen in zijn parocies blij met een pastor waar zij helemaal van op aan konden, die zich hield aan gedane beloftes, gemaakte afspraken nakwam en op de aangekondigde tijden in de kampong verscheen. Een pastor die een duidelijk plan had voor de opbouw van de parochiegemeenschap en altijd voor zijn mensen klaarstond werd grotelijks gewaardeerd en dan nam men zijn wat autoritaire manier van doen graag op de koop toe. Heel onbevangen tekent Ton zich zelf in zijn laatste brief aan zijn familie: "Van eind Maart tot 11 Mei ben ik op tournee geweest. Anderhalve maand aan de oost-kust mijn persoontje present stellen en diensten aanbieden. Mei is hier de maand van de plensbuien, lekkere blubber en modder, onrustige zee, waar je beter geen zeemansgraf kunt gaan zoeken. Doen we dan ook niet en we zijn weer begonnen met fikse looptochten. Gaat me goed af bij een rustig tempo. De Paasviering was pico-bello, de vieringen stijlvol en goed verzorgd. En steeds met een volle kerk. Dat stimuleert de pastor! Vijf á zes dagen in een dorp, veel trouwtjes, veel mensen die vergiffenis komen vragen en me volgens de adat boven de enkels vasthouden. Ze krijgen van mij allemaal weer een kans om opnieuw te beginnen. Geen mens wordt afgewezen of onverrichter zake de deur gewezen. Barmhartigheid gestalte geven en een warm meelevend hart laten ervaren." (uit zijn laatste brief aan zijn familie berstuurd vanuit Elat 13-05-04). ' Barmhartigheid gestalte geven en de mensen een warm meelevend hart laten ervaren. Dat deed Ton op zijn heel eigen wijze. Op het door hen samengestelde gedachtenisprentje typeren zijn broers en zussen hem heel goed: "Een echte missionaris van het Heilig Hart, met hart voor God, hart voor de mensen voor wie hij pastor was, hart voor de kerk. Altijd vol belangstelling voor familie, confraters en bekenden."

Voor deze familie, medebroeders en bekenden nog een laatste woord. Door het overlijden van Ton is er nieuwe relatie ontstaan tussen u en Ton. Paulus zegt het heel; treffend in de eerste lezing: "Wij zullen voor altijd samen zijn met de Heer" Zoals de Heer dicht bij U is in uw dagelijks leven, zo blijft Ton dicht bij u en u bij hem, samen in de Heer, op een totaal nieuwe manier. Wie in mij gelooft, zegt Jezus in het evangelie, zal leven ook al is hij gestorven. Voor ons die geloven hebben Jezus' woorden een diepe betekenis. Woorden van troost waaruit we kracht kunnen putten. Ton leeft niet alleen voort als een dierbare herinnering waar we dankbaar voor zijn, maar evenzeer als een dierbare broer en vriend die met ons meeleeft en die we zullen weerzien. Wij allen, levenden en overledenen, zijn God zo dierbaar dat we eens elkaar zullen weerzien in die grote mensengemeenschap waar we leven met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen

Hans Kwakman 2004